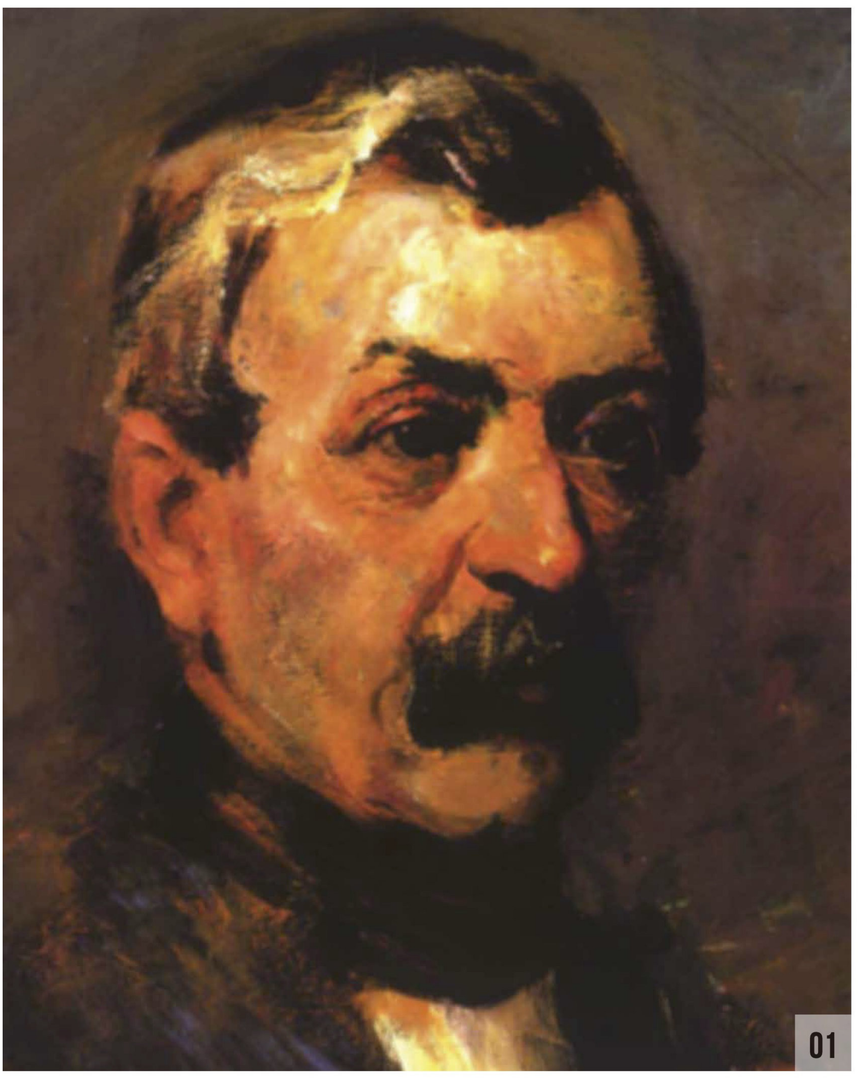

01

02

01 JÁN CHALUPKA (1791 – 1871) AUTOR KOCÚRKOVSKÉHO CYKLU HIER, KTORÉ SÚ EMETAFORICKÝM, SATIRICKÝM OBRAZOM EKONOMICKEJ, KULTÚRNEJ A DUCHOVNEJ ZAOSTALOSTI VTEDAJŠEJ SPOLOČNOSTI

02 DOBOVÝ POHĽAD NA LEVOČU

03 MIKULÁŠ DOHNÁNY (1824 – 1852) BOL JEDNÝM ZO ŠTUDENTOV, KTORÍ NA PROTEST PROTI ODVOLANIU ĽUDOVÍTA ŠTÚRA ODIŠLI Z BRATISLAVY; AUTOR DRÁMY ODCHOD Z BRATISLAVY

04 JÁN FRANCISCI (1822 – 1905) – UČITEĽ LEVOČSKÝCH ŠTUDENTOV; V DIVADLE STVÁRNIL ROLU SLAVOMILA (ĽUDOVÍTA ŠTÚRA) V ODCHODE Z BRATISLAVY A ÚLOHU KAPITÁNA V HRE CHORVÁTSKA VERNOSŤ

05 DEJEPIS SÚKROMNÉHO DIVADLA SLOVENSKÝCH OCHOTNÍKOV V LEVOČI, KTORÝ NAPÍSAL ŠTUDENT LÝCEA ŠTEFAN MANDELÍK ZVOLENÝ DO FUNKCIE SPRÁVCU DIVADLA

06 TITULNÝ LIST CHALUPKOVHO KOCÚRKOVA (ZO SÚBORNÉHO DIELA VYDANÉHO DIVADELNÝM ÚSTAVOM V ROKU 2012)

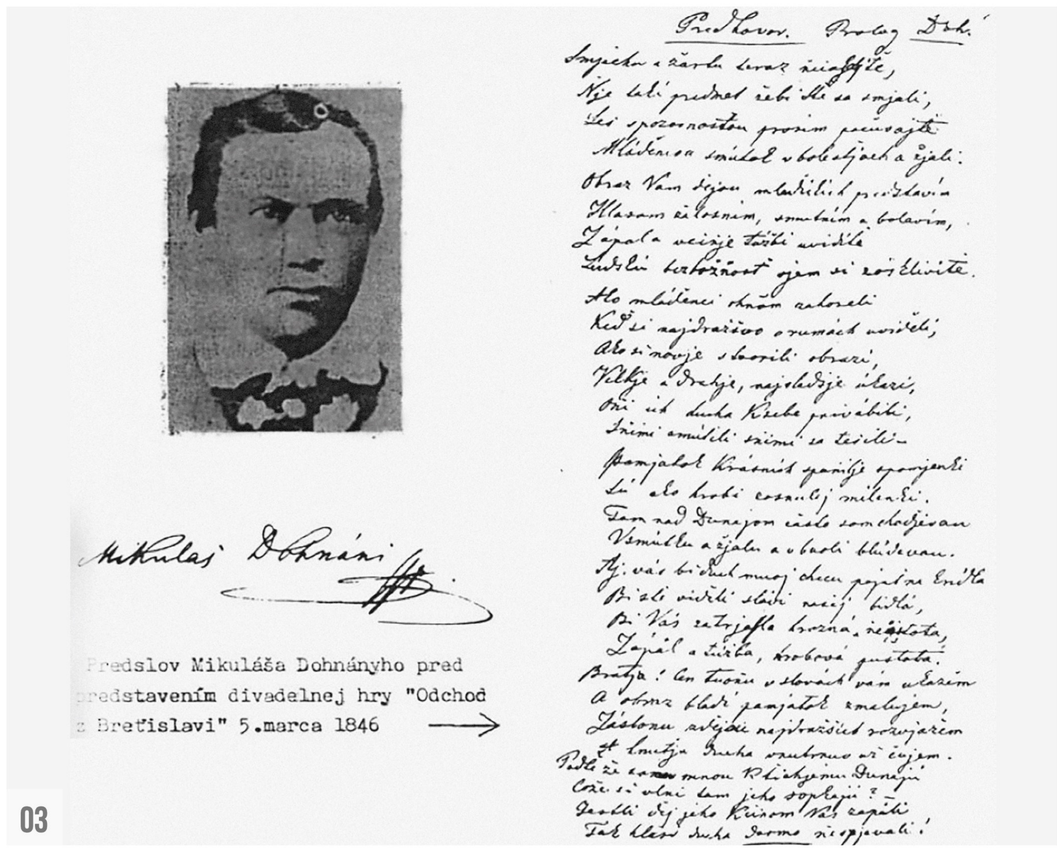

Mikuláš Dohnányi

Predslov Mikuláša Dohnányho pred predstavením divadelnej hry "Odchod z Bratislavi" 5.marca 1846 →

03

04

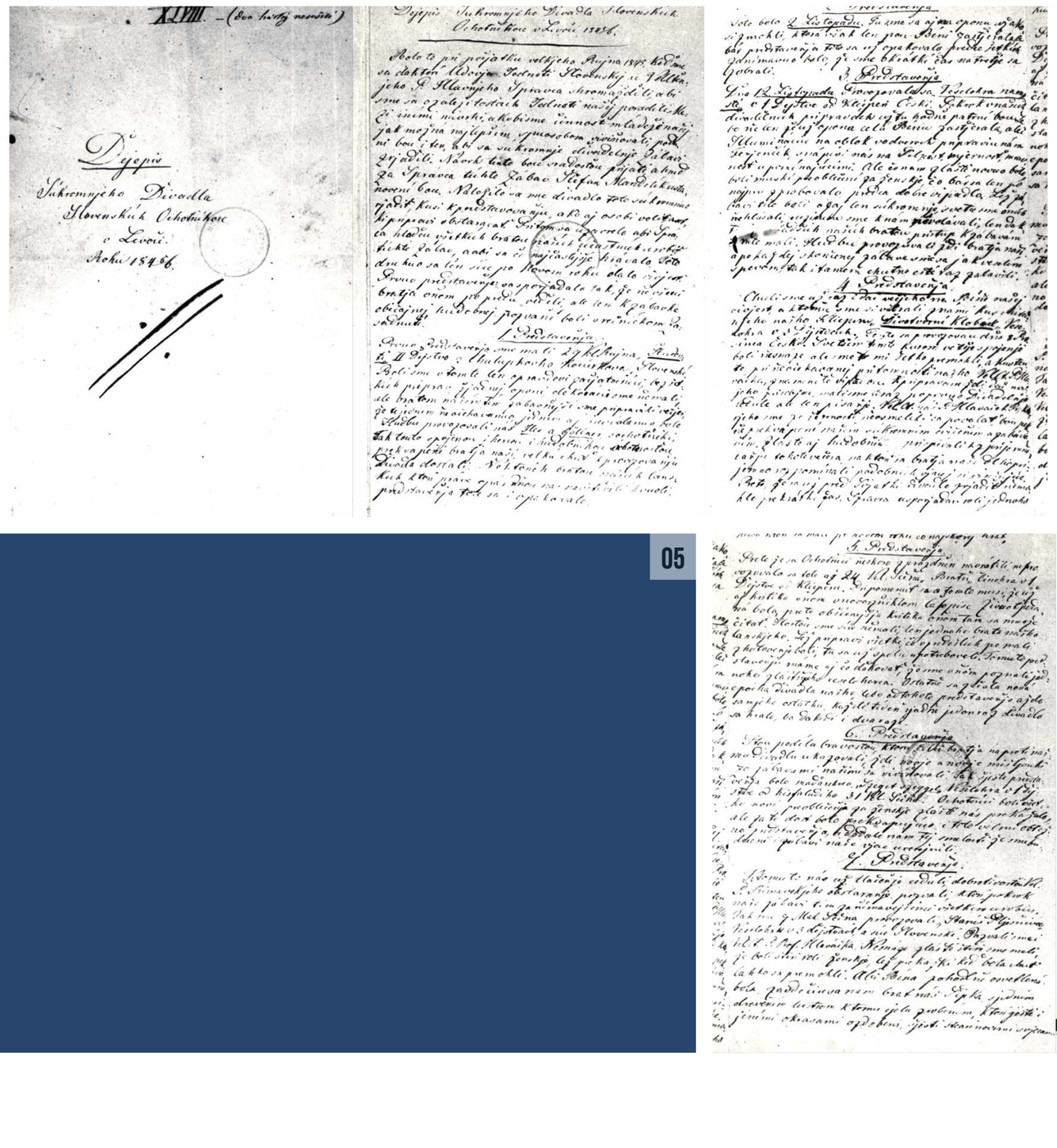

XLVIII. – (Dva listy nerozšité)

Dejepis Súkromného Divadla Slovenských Ochotníkov v Levoči. Roku 1846.

Dejepis Súkromného Divadla Slovenských Ochotníkov v Levoči 1846.

05

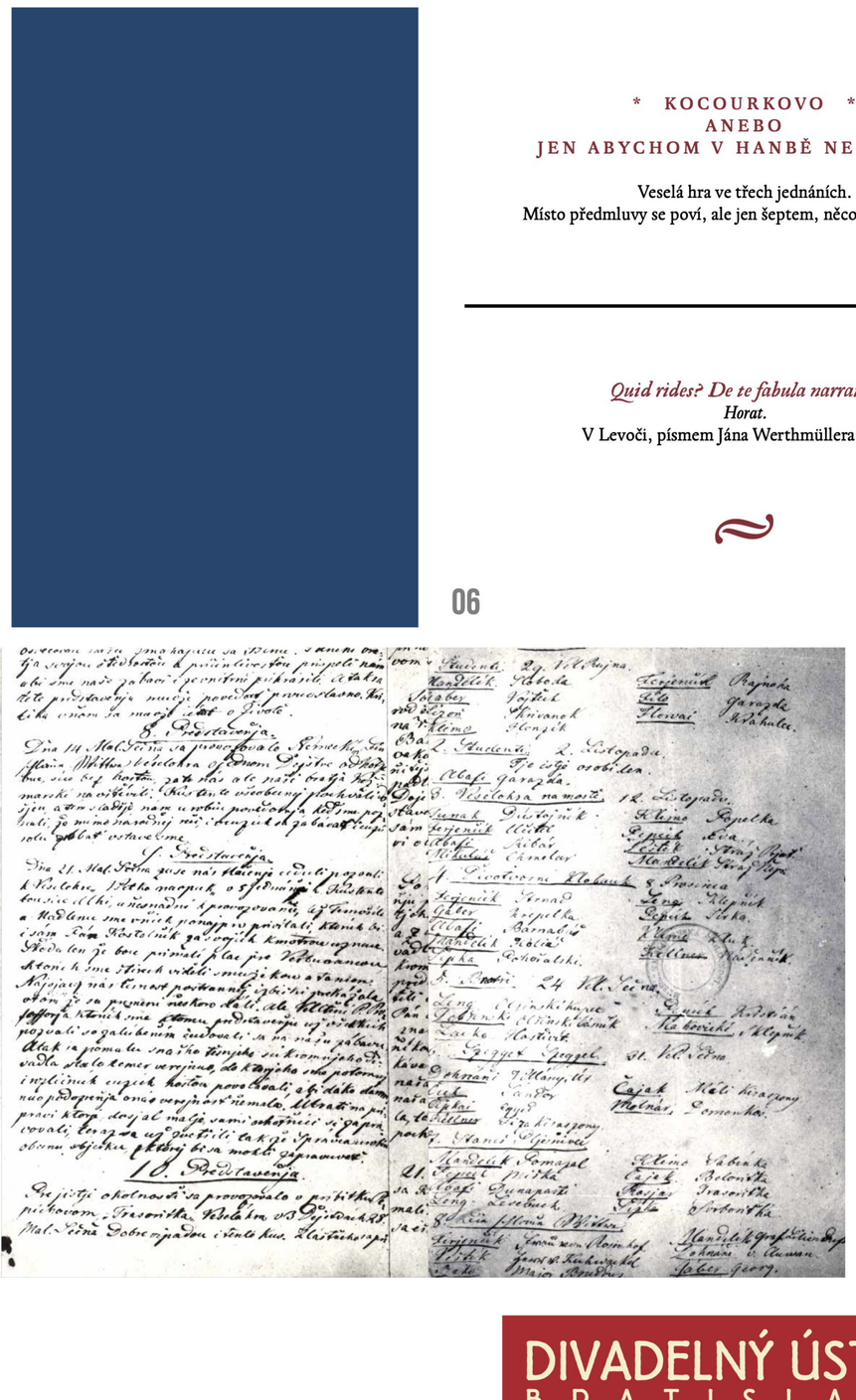

* KOCOURKOVO *
ANEBO
JEN ABYCHOM V HANBĚ NEZŮSTALI

Veselá hra ve třech jednáních.
Místo předmluvy se poví, ale jen šeptem, něco o Kocourkově.

Quid rides? De te fabula narratur.
Horat.
V Levoči, písmem Jána Werthmüllera, 1830

06

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

SÚKROMNÉ DIVADLO SLOVENSKÝCH OCHOTNÍKOV V LEVOČI

V marci 1844 sa niekoľko slovenských študentov na protest proti odvolaniu Ľudovíta Štúra z miesta zástupcu profesora Juraja Palkoviča na Katedre reči a literatúry československej rozhodlo opustiť prešporské lýceum. Trinásti odišli do Levoče s predsavzatím doštudovať na tamojšom evanjelickom lýceu. S odobrením Ľudovíta Štúra šiel do Levoče začiatkom školského roka 1844/1845 aj Ján Francisci, aby sa venoval práci s mládežou. Sotva však začal, zopakoval sa prešporský scenár – cirkevný konvent akúkoľvek činnosť spojenú s presadzovaním a podporovaním slovenského jazyka a kultúry zakázal. Nedbajúc na zákaz, zorganizoval Francisci mladých študentov do súkromného mimoškolského združenia, ktoré nazvali Jednota mládeže slovenskej. Činnosť tejto organizácie bola relatívne široká a zameriavala sa najmä na odborné prednášky, literárnu tvorbu, nácvik spevu, hudobných vystúpení, a tiež divadla.

Divadelné aktivity začali levočskí študenti presadzovať a rozvíjať v októbri 1845, keď na jednom zo stretnutí Jednoty založili jej členovia Súkromné divadlo slovenských ochotníkov. Toto divadlo fungovalo ako praktická súčasť vyučovania – pre študentov to boli vlastne cvičenia v prednese, rétorike, v jazykoch a v písaní vlastných dramatických textov. Za správcu divadla bol ustanovený Štefan Mandelík, ktorý o jednotlivých predstaveniach viedol podrobné zápisy zachované pod názvom *Dejepis súkromnieho divadla slovenských ochotníkov v Levoči v roku 1845/6*. Poskytol v nich základný prehľad o repertoári, hereckom obsadení, technicko-inscenačných možnostiach, o zaujímavostiach z príprav i realizácie, a tiež vlastný pohľad na úspešnosť predstavení.

Postupne sa študentské divadlo stalo v Levoči vyhľadávaným. Študenti uvádzali hry Jána Chalupku, českých i nemeckých autorov, najmä veselohry, pre pobavenie samých seba i divákov. Pri príležitosti prvého výročia odchodu študentov z prešporského lýcea uviedli 5. marca 1846 hru Mikuláša Dohnányho *Odchod z Bratislavy* (*Odchod z Breťislavi*), v ktorej mladý autor umelecky spracoval trpké skúsenosti prešporských študentov. V kruhu spolužiakov tak oživil pamiatku na nedávne udalosti a za postavu Slavomila ukryl osobnosť Ľudovíta Štúra (na javisku ho stvárnil Ján Francisci).

Protest proti odvolaniu Ľudovíta Štúra z prešporskej katedry tak „rozhýbal“ mládež slovenskú aj na poli divadelnom. Medzi „hercami“ levočského divadla by sme našli aj niekoľko známych osobností, ktoré sa neskôr výrazne zapísali do slovenského kultúrneho a literárneho života – na javisku v Levoči vystúpili Ján Botto, Janko Čajak, Pavol Dobšinský, Mikuláš Dohnány, Mikuláš Ferienčík, Ján Francisci, Samuel Šípka. Študenti pokračovali v divadelných aktivitách aj v nasledujúcich školských rokoch a svojím príkladom dokázali aktivizovať divadelnú činnosť aj v iných slovenských mestách. S istou nadsádzkou možno povedať, že za vznikom divadla v Levoči stál aj Ľudovít Štúr.

Lesná scéna z *Kocúrkova*

Otváracím predstavením Súkromného divadla slovenských ochotníkov bolo humorné spracovanie druhého dejstva hry Jána Chalupku *Kocúrkovo alebo Len aby sme v hanbe nezostali* (1830), ktoré študenti uviedli 29. októbra 1845. Postupne sa na levočskom javisku objavili všetky dovtedy publikované hry Jána Chalupku, pretože levočskí študenti ich správne považovali za jeden uzavretý cyklus. Rovnako im vyhovovala Chalupkova ostrá satira, dotýkajúca sa aktuálnych spoločenských pomerov, ktorú akcentovali aj v jednotlivých predstaveniach.

Známa lesná zbojnícko-študentská scéna z Chalupkovho *Kocúrkova* (druhé dejstvo) bola tou, ktorou študenti otvorili činnosť nového divadla. A hoci divadelníci nemali k dispozícii vlastnú scénu, oponu, ba ani rekvizity či kostýmy, dokázali pre spolužiakov pripraviť „tým zábavnejší večer, že to jedným neočakávanô, jedným aj nevídanô bolo“. Všetkým prítomným ukázali nesmiernu chuť „k provozovaniu divadla“, odvahu a usilovnosť. Dokonca pre tých, ktorí neboli prítomní na „premiére“, lesnú scénu z Kocúrkova úspešne o niekoľko dní zopakovali.

Výstava

DIVADELNÁ TVÁR ĽUDOVÍTA ŠTÚRA

Reprezentatívna retrospektívna výstava predstavuje Ľudovíta Štúra ako subjekt a objekt divadelného života na Slovenskuv priebehu dvoch storočí.

V tematických celkoch znovu ožívajú známe slovenské inscenácie venované životu a dielu Ľudovíta Štúra a odhaľuje sa jeho úloha pri formovaní a rozvoji slovenského ochotníckeho divadla.

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ MÚZEUM
VAJANSKÉHO NÁBREŽIE 2
BRATISLAVA

22. október 2015 – 28. február 2016

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

Kľúčový obrazový motív výstavy vychádza zo známej maľby Ľudovíta Štúra od Jozefa Božetecha Klemensa. Túto, v súčasnosti už ikonickú, podobu Štúra nanovo definuje. Symbolicky ju dekomponuje na body rôznej veľkosti (predstavujú naše súčasné vedomosti /jednotlivé/ o Štúrovi), ktoré následne vytvárajú celistvejší Ľudovítov obraz. Istá miera nezreteľnosti a nejednoznačnosti výslednej podobizne symbolicky vyjadruje „neuchopiteľnosť" Štúrovej osobnosti v jej úplnej komplexnosti. Portrét má oči (symbolická „brána do duše") prekryté „tabuľkou" s názvom výstavy. Tento prvok je abstraktným spodobnením antickej divadelnej masky, ktorá zároveň celému portrétu dodáva nádych tajomna a niečoho nepoznaného... Symbolicky tak vyjadruje aj mieru našich znalostí o vzťahu Štúra k divadlu a divadla k Štúrovi, keďže až do realizácie tejto výstavy nebol spomenutý „vzťah" v slovenskej historiografii a ani v divadelnej vede adekvátne reflektovaný. Farebné stvárnenie odzrkadľuje slovenské národné farby – bielu, modrú, červenú, čím celkovú mieru „nejednoznačnosti" hlavného vizuálneho motívu výstavy do značnej miery ukotvuje v čase i v kultúrnom kontexte.

LOGO VÝSTAVY

Výstava pozostáva zo štyroch celkov umiestnených v troch miestnostiach:

- ŠTÚROVCI (KONCERT ZRUŠENÝ!)
- ĽUDOVÍT ŠTÚR AKO DIVADELNÝ SUBJEKT A OBJEKT
- „KINO“
- SÚKROMNÉ DIVADLO SLOVENSKÝCH OCHOTNÍKOV V LEVOČI

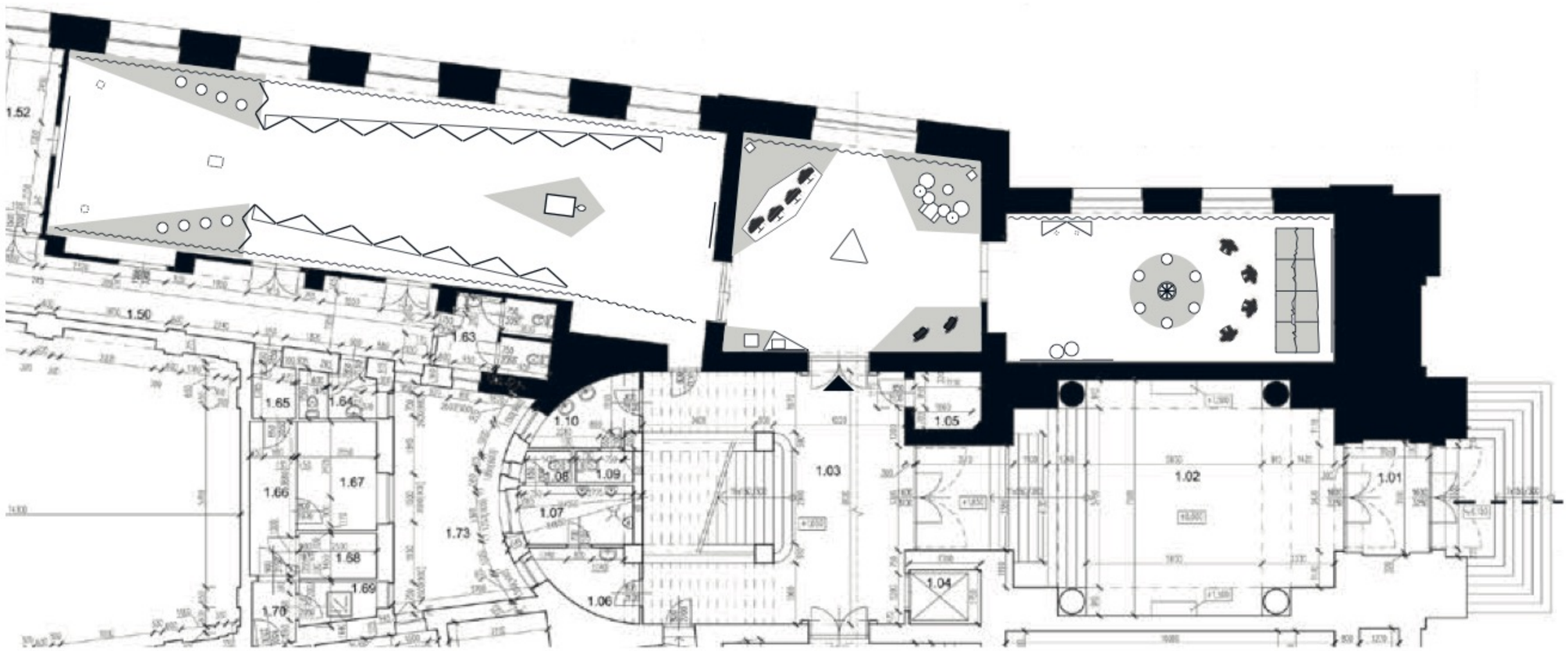

VÝSTAVNÉ PRIESTORY

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

Vstupný priestor má návštevníka emocionálne vtiahnuť do „deja“. Na tento účel využíva súdobé prostriedky v podobe zvukového záznamu divadelného predstavenia ŠTÚROVCI (KONCERT ZRUŠENÝ!). Vizuálnu zložku vytvára mohutný trojstranný pilier situovaný do centra priestoru, na ktorom návštevníkov z prednej strany „víta“ štylizovaná podoba Ľ. Štúra. Bočnice obsahujú zväčšené fotografie z uvedeného predstavenia. Vstupný priestor je obohatený aj o autentické artefakty použité/používané v predstavení – štyri postavy štúrovcov, dve postavy žien „pohybujúcich sa v ich blízkosti“ a súpravy bicích. Mužské postavy sú umiestnené na vyvýšenom pódiu – symbolicky sa tak snažia dostať bližšie ku „svojim hviezdam“ v podobe služby národu, pričom ženské postavy stoja pevne na zemi... Obe skupiny figurín sú natočené tvárami k sebe – no umiestnené sú po diagonále vo vzdialených rohoch miestnosti, pričom v priamom vizuálnom kontakte im bráni v strede priestoru umiestnený pilier (symbolické vyjadrenie - vo viacerých prípadoch - nenaplnenej ľudskej túžby ale i obety pre národ).

VSTUPNÝ PRIESTOR

ŠTÚROVCI (KONCERT ZRUŠENÝ!)

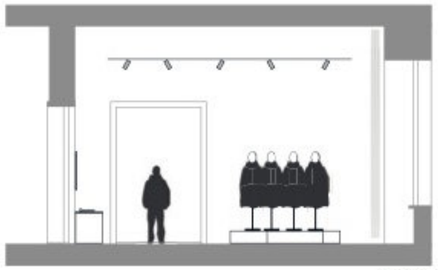

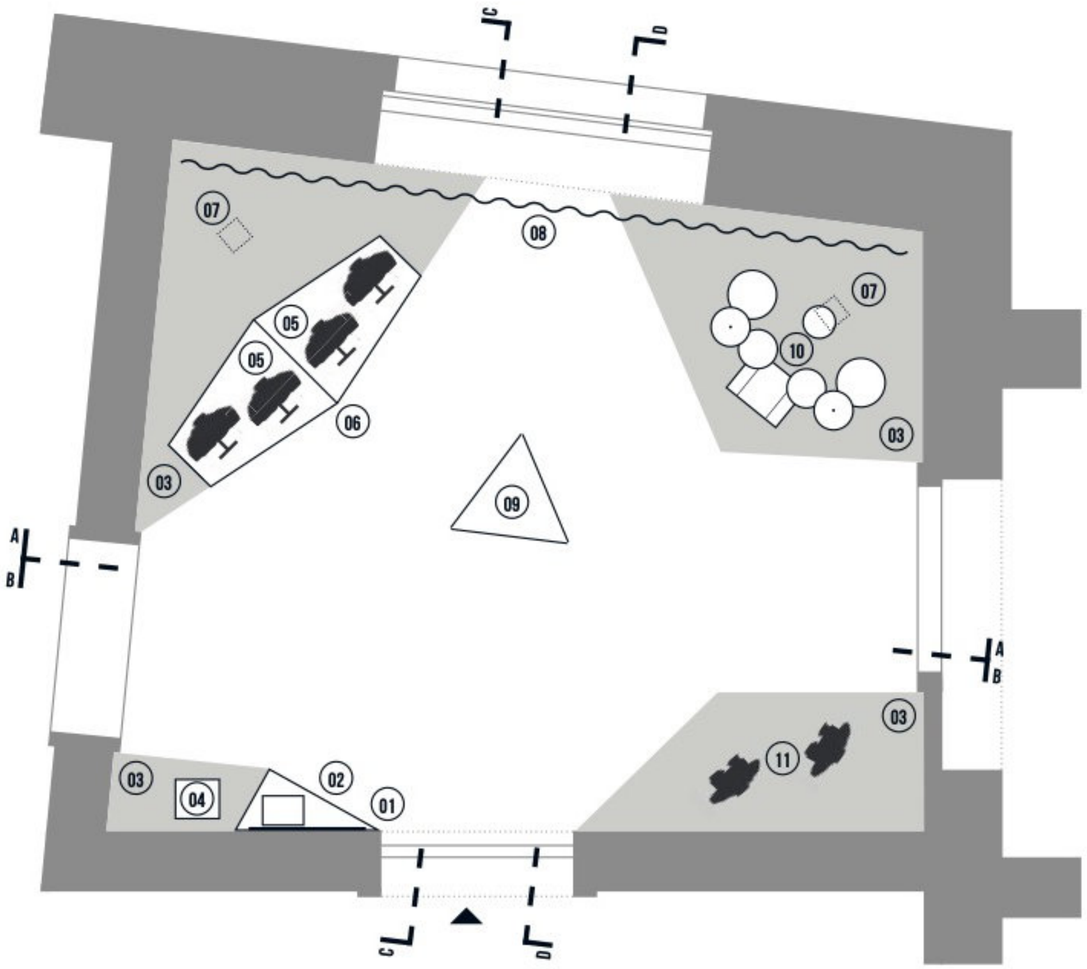

01 TIRÁŽNY PANEL
02 STÔL S PODPISOVOSU KNIHOU
03 PODLAHOVÁ KRYTINA
04 STOLIČKA
05 PÓDIUM
06 FIGURÍNY ŠTÚROVCOV
07 REPRODUKTORY
08 ZÁVES
09 INFORMAČNÝ STĹP
10 SÚPRAVA BICÍCH
11 FIGURÍNY ŽENSKÝCH POSTÁV

DIVADELNÝ ÚSTAV BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

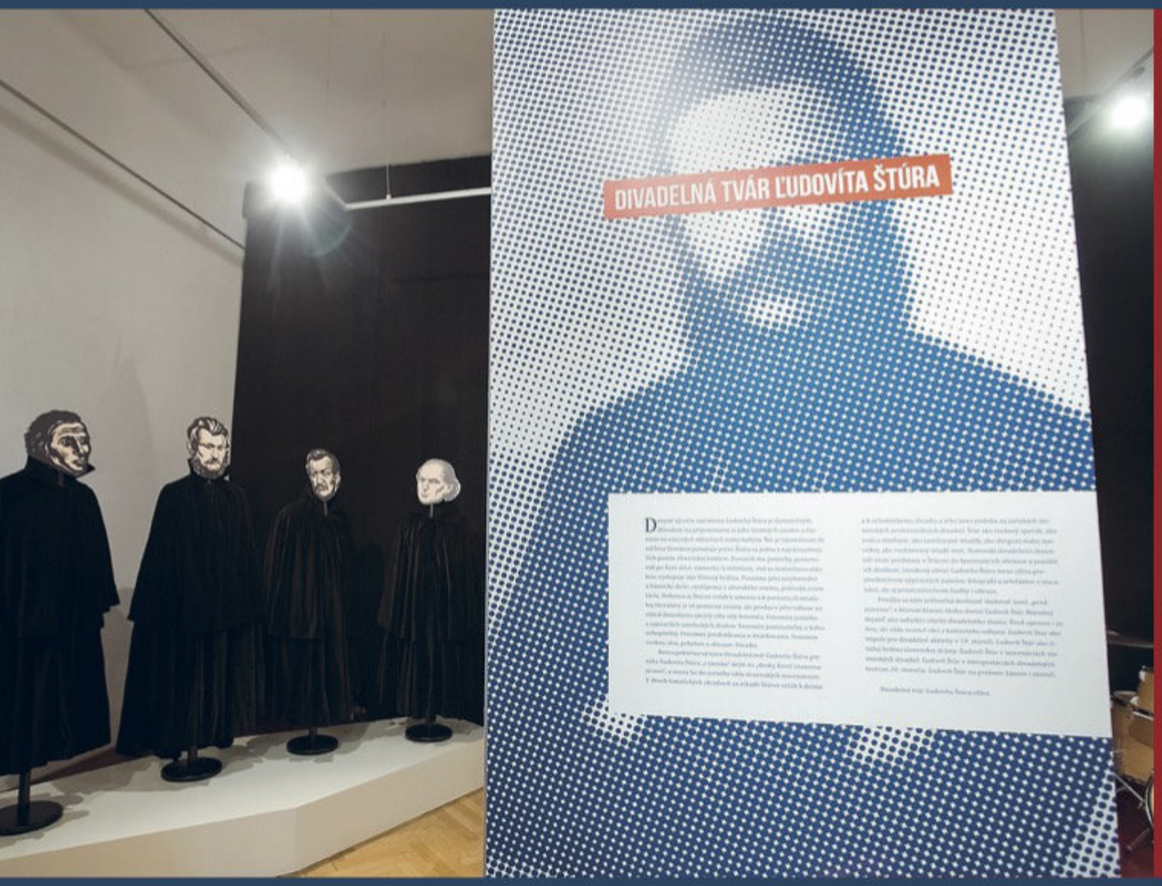

VSTUPNÝ PRIESTOR

ŠTÚROVCI (KONCERT ZRUŠENÝ!)

V hlavnom priestore je umiestnená panelová časť výstavy. Informačné panely sú vytvorené ako samonosné – pri montáži tak nie su nutné zásahy do nosných konštrukcií (a zároveň umožňujú jednoduchú reinštaláciu výstavy). S ohľadom na veľké množstvo informácií, ktoré obsahujú a obmedzené priestorové možnosti sály, sú panely usporiadané do tvaru dvoch lomeníc umiestnených popri pozdĺžnych stenách. Obe lomenice sa so vzdialenosťou od vstupu do miestnosti k sebe približujú (vytvárajú tak dojem portálového komponovania divadelného priestoru). Týmto spôsobom sa podarilo potrebným spôsobom zväčšiť plochu, ktorú výstavný priestor má reálne k dispozícii. Obe „lomenice“ tvoria samostatné tematické celky – v prvom sa Štúrovi venujeme ako SUBJEKTU divadla (hovoríme o vzťahu Štúra k divadlu), v druhom ako OBJEKTU divadla (skúmame vzťah divadla k Štúrovi, t. j. reflexii Ľudovíta v jednotlivých divadelných hrách). V oboch prípadoch komplexný obraz vytvárajú viaceré „témy“. Každá má k dispozícii dva panely – na jednom je obrazová (mozaika fotografií a malieb) a na druhom textová zložka.

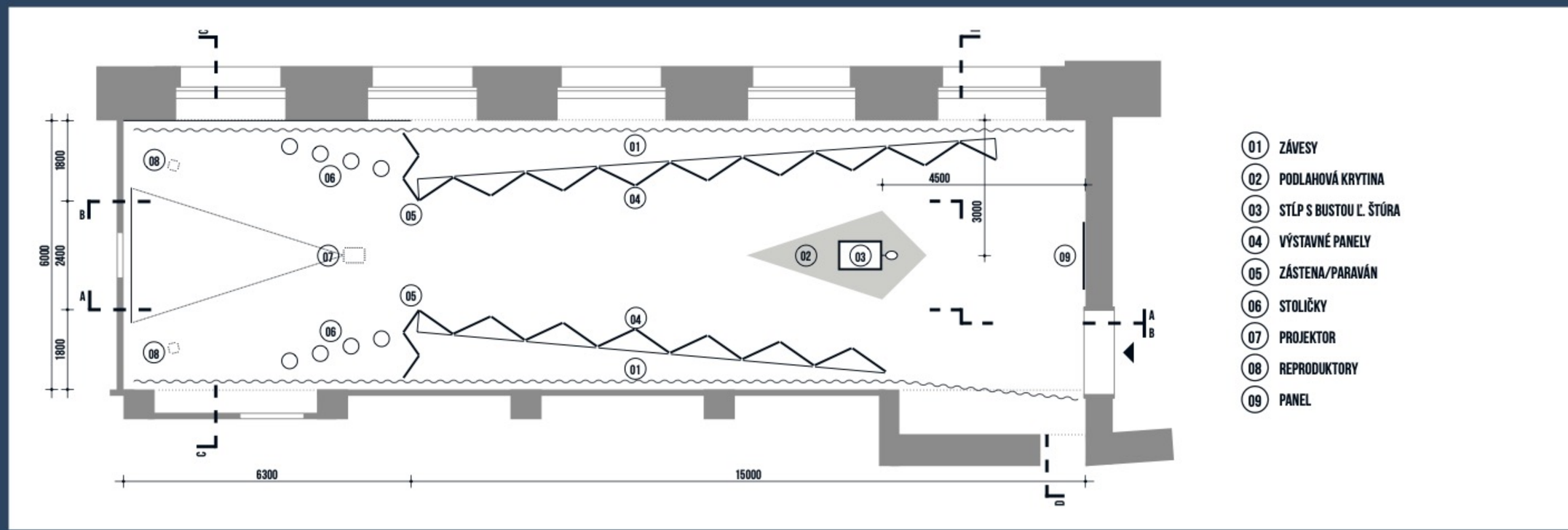

HLAVNÝ PRIESTOR

ĽUDOVÍT ŠTÚR AKO DIVADELNÝ SUBJEKT A OBJEKT / „KINO“

DIVADELNÝ ÚSTAV BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

HLAVNÝ PRIESTOR

ĽUDOVÍT ŠTÚR AKO DIVADELNÝ SUBJEKT A OBJEKT / „KINO“

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

MISKY STRIEBORNÉ, NÁDOBY VÝBORNÉ

ŠTÚDIO 12, DIVADELNÝ ÚSTAV, 2015

Dramatička Jana Juráňová sa v hre *Misky strieborné, nádoby výborné* (1997) pomerne provokujúcou optikou pozrela na osobnosť Ľudovíta Štúra, jeho priateľov a spolupracovníkov, ale najmä na ich životné partnerky. V umeleckej výpovedi sproblematizovala zaužívaný výklad národných dejín a „zdeformovala" legendický obraz štúrovskej generácie. Zvolila pozoruhodný dramatický postup – ženské postavy podrobne prepracovala, vstúpili do otvorených dialógov, kým mužské postavy len odriekali monológy ako busty, tváre z fotografií či bábky. Na udalosti z obdobia národného obrodenia sa pozrela očami štyroch žien (Adelka Ostrolúcka, Aničkа Jurkovičová, Marína Pišlová a Antónia Júlia Sekovičová-Braxatorisová) – jej javiskové hrdinky sa stretajú v záhrobí a v triezvom pohľade na dobu odhaľujú svoje osudy a názory na národniarsku činnosť i na mužov svojho života. S odstupom a istou dávkou sarkazmu hodnotia vzťahy s mužmi (a k mužom), ktorých milovali, aby tak ukázali realitu vtedajšieho žensko-mužského spolužitia a odhalili pozadie národno-obrodeneckého hnutia.

Hru *Misky strieborné, nádoby výborné* uviedli v réžii Aleny Lelkovej v Štúdiu 12. V istom zmysle jej inscenovanie možno považovať za divadelnú udalosť sezóny, pretože dlhé roky bola hra považovaná za okrajový jav slovenskej javiskovej kultúry. Najvýraznejšou a najnešťastnejšou hrdinkou inscenácie je Adelka Ostrolúcka, hľadajúca u každej z postáv odpoveď na otázku, prečo jej láska k Štúrovi ostala neopätovaná. Ostatné ženy rozprávajú o svojich mužoch vecne, bez pátosu či sentimentu, avšak veľmi vtipne a s pôvabom. Niektoré ich prehovory sú komentované hlasmi mužov (Štúr, Hurban, Francisci, Sládkovič) zaznievajúcimi z reproduktorov – ti ponúkajú pohľad tej „druhej strany", čím vytvárajú dramatický kontrapunkt k stvárňovanej situácii. V inscenácii možno sledovať aj snahu tvorcov o aktualizovanú výpoveď – vo videoprojekciách sa herečky vyjadrujú na tému vlastenectva a materstva, aby odovzdali „ženské" posolstvo súčasníčkam. Ženy, ktoré stáli po boku národných buditeľov, ponúkajú divákom o dobe, v ktorej žili, tak trochu iný obraz, na aký boli doteraz zvyknutí – je to obraz zbavený zaužívaných právd o štúrovcoch, obraz polemický i kontroverzný.

Autorka: Jana Juráňová
Dramaturgia: Adriana Totíková
Scéna: Juraj Poliak
Kostýmy: Dorota Cigánková
Hudba: Sisa Michalidesová
Réžia: Alena Lelková
Premiéra: 2. a 3. marca 2015

Účinkujú:
Rebeka Poláková (Adelka Ostrolúcka), Zuzana Konečná (Aničkа Jurkovičová-Hurbanová), Danica Matušová (Marína Pišlová-Grežová), Zuzana Porubjaková/Kristína Tóthová (Antónia Júlia Sekovičová-Braxatorisová), Ľubo Bukový (Ján Kalinčiak), Jozef Bujdák (hlas Ľudovíta Štúra), Ondrej Kovaľ (hlas Jozefa Miloslava Hurbana), Přemysl Boublík (hlas Andreja Sládkoviča), Juraj Hrčka (hlas Jána Francisciho)

HLAVNÝ PRIESTOR

VÝSTAVNÉ PANELY - PRÍKLAD

DIVADELNÝ ÚSTAV BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

Veľkým problémom výstav obsahujúcich aj textovú zložku býva ich nedostatočné nasvietenie, resp. v prípade osvetlenia pomocou svetelných rámp zatienenie textu stojacou postavou... Z tohto dôvodu sme preto zvolili individuálne bodové nasvietenie každého panelu, čím sa podarilo uvedené problémy eliminovať. Priestor pomáha definovať aj stĺp z hry MISKY STRIEBORNÉ – NÁDOBY VÝBORNÉ s bustou Ľ. Štúra hľadiacou na „záverečný"/sumarizujúci panel, ktorý obsahuje syntézu inscenačnej tradície textov so štúrovskou tematikou na slovenských javiskách.

Bod, v ktorom sú obe lomenice k sebe „najbližšie", predstavuje symbolickú oponu, za ktorou sa nachádza ďalší priestor. Ide o priestor javiska, na ktorom má návštevník výstavy možnosť zhliadnuť a vypočuť si úryvky z divadelných hier o Štúrovi.

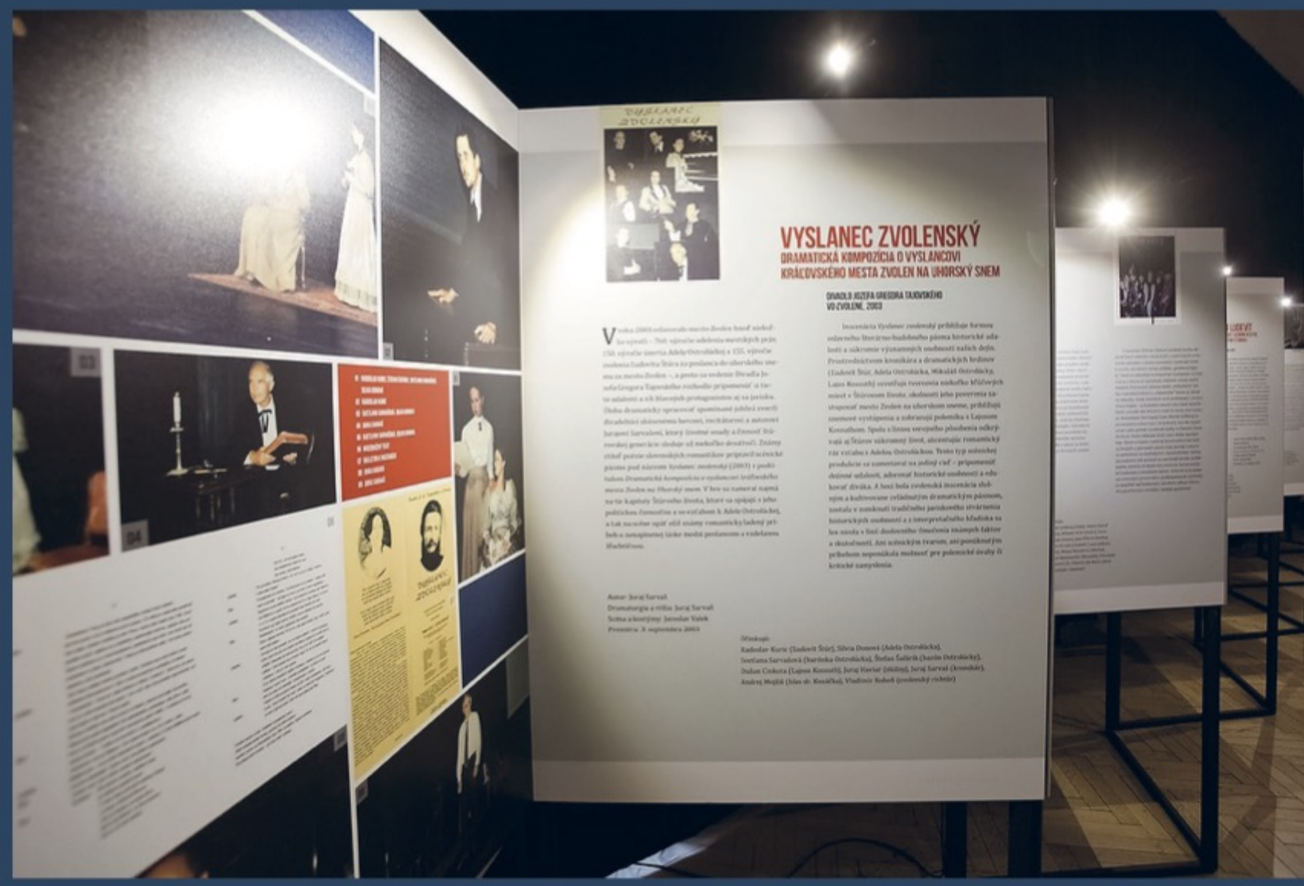

HLAVNÝ PRIESTOR

ĽUDOVÍT ŠTÚR AKO DIVADELNÝ SUBJEKT A OBJEKT / „KINO"

Tretia miestnosť, v ktorej je umiestnený štvrtý tematický celok výstavy, prináša symbolické stvárnenie dobovej podoby a atmosféry štúrovského ochotníckeho divadla v Levoči 19. storočia. K navodeniu požadovaného účinku využíva siluety štúrovcov – „hercov“ v dobovom regionálnom odeve, siluety horskej krajiny (v troch úrovniach) a makety ohniska s pníkmi, ktoré vytvárajú ilúziu scény Chalupkovho Kocúrkova (štúrovcami najhranejšia hra). Tieto priestorové prvky dopĺňajú panely s dobovými obrázkami, stručná sonda o histórii štúrovského divadla v Levoči a texty z Chalupkovej hry.

REZOPOHĽAD D-D

DIVADLO V LEVOČI

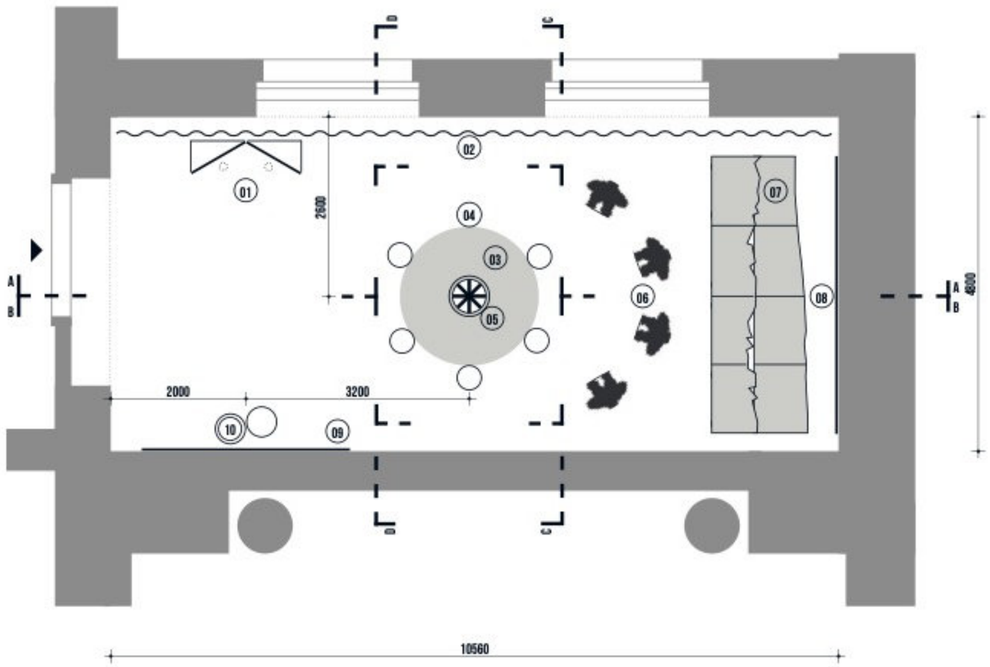

01 VÝSTAVNÉ PANELY
02 ZÁVES
03 PODLAHOVÁ KRYTINA
04 DREVENÉ PNÍKY
05 OHNISKO
06 SILUETY POSTÁV S PODPEROU
07 SILUETY HÔR
08 PVC PLACHTA
09 PANEL
10 DREVENÉ PNÍKY

Všetky zložky výstavy sú navzájom prepojené jednotným vizuálnym konceptom, ktorý našiel odraz aj v podobe stvárnenia vydanej publikácie, reklamných predmetov a celej vizuálnej komunikácie (inzercia, upútavky, plagáty).

2

1 — inzercia
2 — magnetka
3 — taška
4 — katalóg

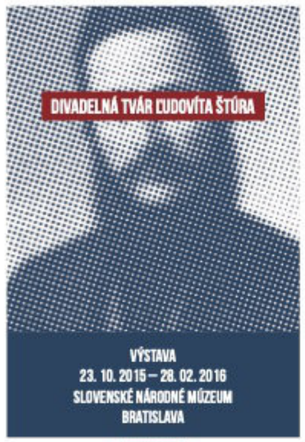

3

1

PROPAGÁCIA

4

ROBERT ROTH, JÁN KOLENÍK

DIVADELNÁ TVÁR ĽUDOVÍTA ŠTÚRA

ĽUDOVÍT ŠTÚR AKO OBJEKT DIVADLA

PROROK ŠTÚR A JEHO TIENE
ALEBO ZJAVENIE, OBETOVANIE A NANEBOVSTÚPENIE PROROKA ĽUDOVÍTA A JEHO UČENÍKOV
ČINOHRA SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO DIVADLA, 2015

Renomovaný slovenský dramatik Karol Horák pokračuje v cykle hier o živote slovenských romantikov, v ktorých ponúka nielen nové čítanie životných osudov romantických hrdinov, ale zároveň pozoruhodným spôsobom odkrýva národné dejiny. V dráme *Prorok Štúr a jeho tiene* (2015) s podnázvom *Zjavenie, obetovanie a nanebovstúpenie proroka Ľudovíta a jeho učeníkov* spoznávame titulného hrdinu na prahu revolučných rokov 1848/1849 a zároveň sledujeme osudy jeho vrstovníkov a priateľov – Jozefa Miloslava Hurbana a Michala Miloslava Hodžu. Na ceste k revolúcii a pri formovaní ideí sprevádza hlavných hrdinov Pokušiteľ, ktorý často ozrejmuje a dopovedá niektoré udalosti, ale zároveň dramatické postavy provokuje, dráždi a stimuluje ich skryté vášne. Dramatik Horák vytvára rovnocennú pôdu pre konfrontáciu dvoch sfér – na jednej strane stojí svet mužov v protiklade k svetu žien a na strane druhej sledujeme otvorený svet revolučných udalostí a súkromie kňazských domovov (domácnosť Hurbanovcov a Hodžovcov). Odhaľovanie jednotlivých svetov umožňuje divákom nazerať do zákulisia národných dejín z rôznych uhlov a perspektív.

V inscenácii *Prorok Štúr a jeho tiene*, oscilujúcou na hrane dokumentárnej hry, ponúkajú tvorcovia dva pohľady na osobnosť Ľudovíta Štúra – ten prvý rozvíjajú v rovine vzťahov a ten druhý v rovine revolučných bojov. Cieľom oboch optík je odhaľovať biele miesta slovenskej histórie a aktívne zapájať diváka do procesu vytvárania „nového" obrazu o tých, ktorí zanechali podstatnú stopu pri tvorbe národnej identity. Inscenátori sa usilovaliv intelektuálnych i krvavých bitkách odhaliť pulzujúci dramatický nerv a pomocou triezveho hereckého prejavu búrať zaužívané kultúrne mýty. Ostatná spolupráca dramatika Karola Horáka a režiséra Romana Poláka je tak dôstojným uzavretím „štúrovského cyklu", ktorý začal v Divadle Slovenského národného povstania v Martine inscenáciou *Divný Janko* (1994), pokračoval v inscenácii *„... prial kráľovstvo Tvoje..."* (1996) a vyvrcholil bratislavským naštudovaním hry *Prorok Štúr a jeho tieme*, pričom vo všetkých spracovaniach dominuje myšlienka aktualizovania štúrovského odkazu pre dnešnú spoločnosť.

Autor: Karol Horák
Dramaturgia: Miriam Kičiňová
Scéna a kostýmy: Peter Čanecký
Hudba: Vladislav Šarišský
Pohybová spolupráca: Stanislava Vlčeková
Réžia: Roman Polák
Premiéra: 8. júna 2015

Účinkujú:
Robert Roth (Ľudovít Štúr), Tomáš Maštalír (Jozef Miloslav Hurban), Ľuboš Kostelný (Michal Miloslav Hodža), Ján Koleník (Lajos Kossuth), Ľubomír Paulovič (pokušiteľ), Ingrid Timková (Kornélia Kellnerová-Hodžová), Ivana Kuxová (Anička Jurkovičová), Dominika Kavaschová (Adela Ostrolúcka), Dominika Žiaranová (Mária Pospíšilová), Ján Gallovič (Bedřich Bloudek), Branislav Bystriansky
Bučko (Fran
Šarišský (kl

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

ve o Ľudovítovi Štúrovi)

VERNISÁŽ

PRIĎ KRÁĽOVSTVO TVOJE...
DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

DIVADELNÁ TVÁR ĽUDOVÍTA ŠTÚRA

Reprezentatívna retrospektívna výstava predstavuje Ľudovíta Štúra
ako subjekt a objekt divadelného života na Slovensku v priebehu dvoch storočí.
V troch tematických celkoch znovu ožívajú známe slovenské inscenácie
venované životu a dielu Ľudovíta Štúra a odhaľuje sa jeho úloha
pri formovaní a rozvoji slovenského ochotníckeho divadla.

Výstavu realizuje Divadelný ústav v spolupráci so Slovenským národným múzeom.
Projekt je súčasťou podujatí Roka Ľudovíta Štúra vyhláseného Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky.

Kurátorka výstavy: Juliana Beňová
Architektonické a výtvarné riešenie výstavy: Ján Pálffy
Odborná a technická spolupráca: Viera Burešová, Karol Mišovic
Jazyková redakcia: Veronika Svoradová
Audiovizuálna produkcia: Martina Sľúková
Realizácia: DESTIN, a. s.

Na výstave spolupracovali:
Divadelný ústav /
Riaditeľka Divadelného ústavu: Vladislava Fekete
Produkcia: Viera Burešová, Milan Liška, Karol Mišovic, Diana Selecká
Spolupráca na filme: Daniel Žulčák
PR a marketing: Miroslav Švoňava
Komentovaný sprievod výstavou: Juliana Beňová
Slovenské národné múzeum /
Riaditeľ Slovenského národného múzea: Viktor Jasaň
Produkcia: Tomáš Hollý, Matúš Lányi, Zuzana Vášáryová
PR a marketing: Dagmar Brisudová
Lektoráty k výstavám: Dominik Hrdý

Fotografie:
Andrej Balco, Milo Fabian, Braňo Konečný, Ladislav Krahulec, Bohuš Kráľ, Filip Lašut, Milan Liška,
René Miko, Matúš Oľha, Igor Teluch, Ľubo Vojtek; Archív Slovenskej evanjelickej a. v. cirkvi Stará Pazova,
Divadlo Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene, Divadlo LUDUS, Slovenské komorné divadlo Martin,
Slovenské národné divadlo, Verejný špecializovaný archív a dokumentácia Divadelného ústavu

Partneri výstavy:
Divadlo Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene, Divadlo LUDUS, obec Sobotište, Slovenské komorné divadlo Martin,
Slovenské národné divadlo, Verejný špecializovaný archív a dokumentácia Divadelného ústavu

Generálny partner Slovenského národného múzea: Poštová banka, a. s.
Mediálny partner Slovenského národného múzea: Tlačová agentúra Slovenskej republiky

DIVADELNÝ ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

Ľudovít Štúr dostal na javiskách slovenských divadiel rozmanité podoby. Bol mladíkom s upraveným jemným strniskom a prenikavým pohľadom, zrelým mužom v civilnom oblečení, mladým chlapcom s bohatou bradou, odetým do dobového oblečenia a s cylindrom na hlave, ale aj strapatým búrlivákom v dokonale ušitom smokingu alebo len hlasom znejúcim v hľadisku. Raz mu inscenátori pripísali charakter nadšeného, horlivého mladíka, inokedy zas utrápeného a sklamaného muža. Bojoval perom i mečom, zvádzal hneď niekoľko žien naraz, rozdával rady priateľom i nepriateľom, dirigoval malý orchester.

V slovenskom divadle často ožíval nielen príbeh Ľudovíta Štúra, ale aj jeho generačných druhov. Veď zaujímavé a najmä rozporuplné postavy národných dejín doslova lákali umelcov, aby ich vo svojich dielach spracovali. Najmä dramatici a divadelníci priam vyhľadávali historické osobnosti s pozoruhodnými životnými osudmi, ktoré neskôr stvárnili na javisku. Pre divadelníkov to boli príťažlivé témy, pretože dramatický konflikt nemuseli „ťažkopádne budovať", on tvoril podstatnú súčasť života opisovaných osobností. A tak sa aj Ľudovít Štúr stal „hlavným hrdinom" slovenských drám – jeho pohnuté životné osudy spracovali do dramatickej podoby viacerí dramatici a niektoré z drám preniesli divadelní umelci na slovenské javiská.
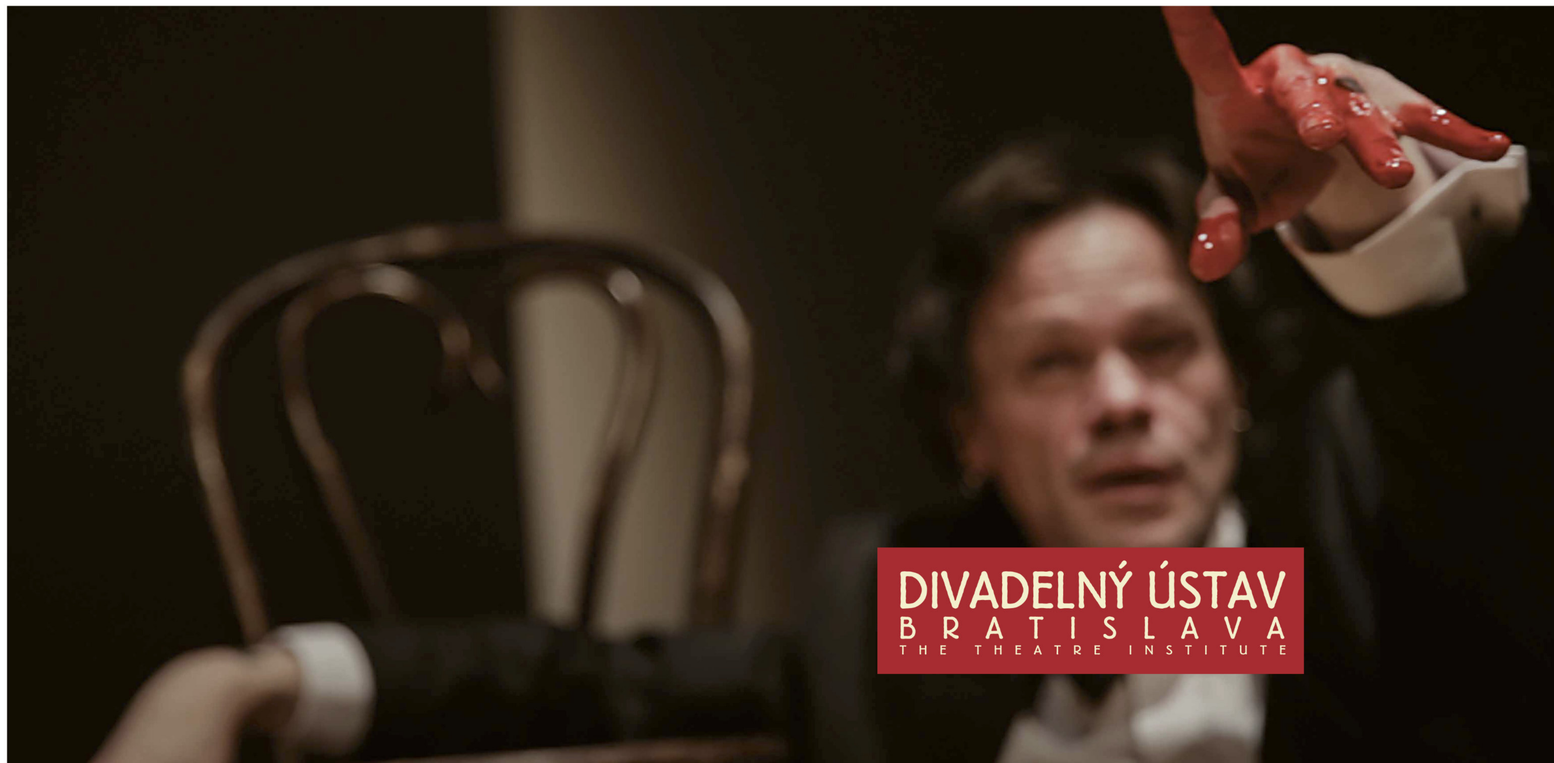
Ako výrazný javiskový hrdina figuruje Ľudovít Štúr v hrách *„... príď kráľovstvo Tvoje...“*, *Misky strieborné*, *nádoby výborné*, *Tvoj Ludevít*, *Orol tatranský*, *Prorok Štúr a jeho tiene*, ale aj v mnohých ďalších. Na profesionálnej scéne tak postupne ožíval nielen osud Ľudovíta Štúra, ale aj ďalších protagonistov štúrovského hnutia a jednej generácie. Divadelní tvorcovia na stvárňované historické postavy nazerali viacerými spôsobmi – od tradičnej vizualizácie osobnosti, cez akcentovanie tajuplných životných momentov až po novú interpretáciu a demystifikáciu slovenských romantikov. Viaceré inscenácie nabúrali ustálené kultúrne kódy i zaužívané mýty a v provokujúcich interpretáciách snímali národných dejateľov z pomyselného piedestálu. Inscenátori ponúkli divákom inú podobu národných hrdinov, iný obraz Ľudovíta Štúra, než na aký boli zvyknutí. Jedinečným umeleckým zobrazením prispeli k vytvoreniu novej, **divadelnej tváre Ľudovíta Štúra**.